THE ISRAELITE
DER YID.
The First and Only Jewish Weekly in [the] Entire Dominion of Canada.
THE ISRAELITE PUBLISHING CO[MPANY]
B. GOLDSTEIN, Editor.
796 Main St. Phone St. John 22[..]
Winnipeg, Man.
Subscription: 1 Year $1.00.
Thursday, May 9th, 1912.

...ן וואס ווייטער?

...פיעלע נארד ענדער אידען פרעגען: ...וואס האבען עס די סאוטה ענדער ...דארפט האבען א אידישע צייטונג? ...אס פאר אן אינטערעס למשל קען ...אבען א 'יאהודי' אין א צייטונג, ווען ...נעהמענדיג זי אין האנד איין קעהרט ...ר זי איבער מיט'ן קאפ אראפ? און ...פילו די בעסערע פון זיי, וועלכע הא־...ען זיך נאכגעשלעפט, האבען זיי דען ...קיין בעסערע געשעפטען וואוהין צו ...גוועסטען געלד, צו וואס האבען זיי ...ידארפט א אידישע צייטונג?

...נאך באלד ווי מען האט דעם שריי־...ער פון דיזע צייליגען ארויסגעבראכט ...הער פון מאנטרעאל, האט ער גע־...טעלט די זעלבע פראגע און דערויף ...יז דער תירוץ געווען: גרין'ס עלעק־...ואנס, וואס זאלען האבען איבערצייגט ...'גנעלע' אידען אז וויניפעג מוז הא־...ען א אידישע צייטונג, וועלכע זאל ...ערהיטען די אידישע אינטערעסען.

...דער תירוץ, צייגט זיך אבער יעצט ...רויס פאר צו איבערפלעכליך, מיר ...ינען יעצט שוין ווייט ניט אזוי נאאיוו ...ען דעם זיינען זיי, די 'יאהודים' אליין ...לדינג).

...אין דעם ערשטען לייט ארטיקעל פון ...ם ערשטען נומער פון דער צייטונג, ...פען מיר מיט פערוואונדערונג גע־...ט אויף דעם פירוד הלבבות וואס ...שט צווישען די נארד ענדער און ...סאוטה ענדער אידען; מיר האבען ניט ...ענט בעגרייפען ווארום רעדען איי־...אויף די אנדערע מיט אזוי פיעל גאל. ...ט ווייסען מיר אז עס האט זיך גע־...ערט דורכאויס אז מיר זאלען [illegible] ...ווייסען יעצט אז אנדערש קען עס ...זיין, אז אנדערש וועט עס ניט זיין! ...'גנעלע יאהודים' קענען ניט קוקען ...ויף די נארד ענדער אידען מיט גוטע ...קען; די 'גנעלע יאהודים' האבען זייט ...שטיק צייט זיך געפיהלט אלס די ...טרופסים, די בעשיצער פון דער ...רד ענד; זיי האבען זיך געהאלטען ...גרויסע רבי'ס און די נארד ענד ...ר קליינע אונוויסענדע תלמידים'לעך ...לכע מוזען פאלגען דעם רבי'ן. און ...אזעלכע גרויסע 'קנאקערס' הא־...וויי זיך געהאלטען נאר דערפאר, ...האבען זיך דערווייטערט און ...פרעמדט פון דער נארד ענד; ...וויל זיי האבען מיט פער־...אקזיון בעטראכט אלעס וואס ...אלעס וואס האט צו טהאן ...מיט די 'גרינע' אידען. ...האבען די 'יאהודים', אז ...ענגליש 'ספיקען', אז מיט ...לאפישע חניפות מיט וועלכע ...זיך געהענגטער צו די גוים, ...ערע רעפארמירטע רעפאר־מאציאנען און מיט זייער אויסרוויטען זייערע הייזער פון א שמ'ן אידישעם --- מיט דעם אלעסען, האבען זיי געמיינט, וועלען זיי פערבלייבען דער שטארק־ערער ברודער אין וויניפעג, זיי וועלען שטענדיג בלייבען די אפטרופסים, די דעה זאגער אין דער היגער אידישער גאס.

זיי זיינען קיינמאל אין דער נארד ענד ניט אראבגעקומען; זיי האבען קיינמאל ניט געהערט דאס דופק קלאפען פון דער אידישער גאס; עס האט זיי ניט אינטערעסירט דאס פרייד און לייד פון דער אידישער בעפעלקערונג. בלויז איין צייט פלעגען זיי קומען, אויסשפרייטען זייערע פליעגלען און מיט'ן גלאנץ פון זייערע דאלארס און מיט דעם רויך פון זייערע סיגארען האבען זיי פערמאניעט די אידישע נארד ענד אונטער זייערע פליעגלען...

צו ענדע אבער האבען זיי זיך ארומ־געזעהען אז די נארד ענד ווערט א קראפט, אז די נארד ענד וועט זיי אין א שעהנעם פריה מארגען מיט שטעקענס אבטרייבען פון זיך; זיי האבען איינגע־זעהען אז מען מוז קומען צו אט די אי־דיש שפרעכענדע גרינע אידען ניט ווי קיין בעלי בתים, דען די גרינע אידען האבען בעקומען גלייכע רוקענס, שטיי־פע מוסקולען און ווערען אבסאלוט ניט מבולבל דערזעהענדיג פאר זיך א אידי־שען 'יאהודי' וואס 'ספיקט' ענגליש. די נארד ענד --- האבען זיי דערזעהן --- ווערט שטארקער פון זיי און אז דוקא די שפראך וועלכע זיי האבען אזוי פער־מיאוס'ט, דוקא די אידען וואס רעדען נור אזא שפראך --- אט זיי ווערען די שטארקע: עס שפיעלט טהעאטער אין אידיש און אויף דער נארד ענד; עס געהט זיך בילדען א תלמוד תורה און וויעדער אין דער נארד ענד; עס ער־שיינט א אידישע צייטונג און ווערט געלעזען --- אלין אין דער נארד ענד; עס בילדען זיך פעראיינען, מען ברענגט אראב רעדנער, מען קהל'ט זיך, מען ארבייט, מען איז בעשעפטיגט און נור אין דער נארד ענד.

און --- וואס ערגער איז --- ניט נור וועהרען זיי אן דעם חן און די מאכט אין דער נארד ענד, נור אויך די גויים, צו וועמען זיי האבען זיך אזוי שקלא־פיש גע'חנפ'עט, די גויים צו וועלכע זיי האבען זיך אזוי קנעכטיש אונטערגע־געשמייכעלט --- אויך די גויים שליי־דערען זיי מיט פעראכטונג אב פון זיך. אט האט איהר איין קליינעם פאקט: אין דער ליבעראלער פארטיי האט מען געוועהלט אן עקזעקוטיוו קאמיטע. עס זיינען 'געלאפען' ר. ס. ראבינסאן, לא־יער קאהן און מ. האיד און אט זיינען די רעזולטאטען: ראבינסאן האט גע־קראגען 10 שטימען, קאהן 11 שטימען און האיד 3 שטימען. פערגעסט ניט אז יעדער 'לויפער' האט פאר זיך אליין אויך געוואוט און פערגעסט ניט אז אוי־סער קריסטען האבען אויך געוואוט עטליכע און זעכציג אידען. דאס איז דער בעסטער בעוויז אז די 'יאהודים' האבען ניט נור מעהר קיין חן און קיין מאכט אין דער נארד ענד, נור אויך די גויים שטויסען זיי ארויס פון זייער מי־טע, פערטרייבען זיי פון זיך מיט פער־אכטונג און שפאט...

דאס האבען זיי זיך גוט איבערצייגט און האבען דערום געוואלט פערכאפען אויף אן אנדער אופן די מאכט אין זיי־ער האנד, זיי האבען געוואלט ארויס־נעהמען צו זיך די פרעסע, דאס אידישע ווארט.

אט דא ליעגט דער תירוץ, ווארום האבען די, וועלכע קענען קיין אידיש ניט לייענען, געוואלט פערכאפען א אי־דישע צייטונג אין זייערע לאפעס.

נון, און וואס ווייטער? וועלען זיי כאטש יעצט האבען א לעסאן, אז א גרינער איד לאזט זיך ניט רעגירען? וועלען זיי כאטש יעצט איינזעהען, אז זייער ממשלה איז צו ענדע? וועלען זיי יעצט שוין פערשטעהן, אז א נארד ענ־דער איד פערקויפט ניט זיין נשמה פאר א דזשאב, פאר א פאליטישען הונדער־טער, אפילו ניט פאר טויזענדערס? ווע־לען זיי יעצט שוין קומען צום שכל, אז די נארד ענד איז א מאכט וואס איז שטאהל פעסט און שטארק און לאזט זיך ניט בויגען?

אדער וועלען די זעלבע זיך ווייטער פראבירען צו קומען אין דער נארד ענד מיט די שטעקענס און מיט סיגארען און מיט דער מאכט פון זייערע דאלארס טרייבען די נארד ענדער אונטער זייערע פליעגלען?

דערויף זאל ענטפערען די נארד ענד אליין!

דער אומגליק אויפ'ן ים און אויף דער יבשה.

עס איז פיעל, שוין צופיעל געשריי־בען און גערעדט געווארען איבער דעם אומגליק אויף דעם ים: מען האט אויס־פיהרליך בעשריבען יעדען דערטרונ־קענעם, מען האט איבערגעגעבען די ערפאהרונגען פון די גערעטעטע, מען האט געזונגען שבחים צו די העלדען און פערדאמט די פייגלינגע.

און ניט מען האט עס געטהאן, ניט איז עס א זאך דער פערגאנגענהייט, נור נאך יעצט איז די אלגעמיינע פרעסע פערנומען מיט די איינצעלהייטען וואס האט פאסירט אויפ'ן ים און וואס די גערעטעטע דערצעהלען, נאך היינט זיינען פיעלע שפאלטען געווידמעט דעם גרויסען אומגליק.

און אהן צווייפעל איז דער אומגליק גרויס: דער מענש האט גערעכענט אז ער האט פערשקלאפט די נאטור, און ער האט זי עקספלואטירט, אט ווי מען עקספלואטירט א שקלאף און פלוצים --- דער שקלאף האט רעוואלטירט! און פלוצים --- דער שקלאף האט דעם הערשער זיין מאכט בעוויזען. און ווען דער שקלאף רעוואלטירט, מוז ציטערן און פלאטערן דער הערשער.

זאל דאס זיין די סיבה וואס די וועלט האט זיך אזוי דערשראקען? זאל דאס זיין די סיבה וואס דער פאגראם אין מאראקא איז דערטרונקען געווארען אין דעם ים ארטיקלען פון דעם ים אומגליק? יא, די הערשער האבען די קעפ פערלארען. וואס פאר אן אומגליק איז דען ווען מען פערגיסט אידיש בלוט? אידען זיינען דאך אויך שקלאפען און די הערשער מעגען דאך טהאן מיט זיי וואס זיי ווילען. זעהט איהר, ווען אידען, ד. ה. ווען די שקלאפען זאלען געוויזען זייער מאכט און אוועק'הרג'ענען אזוי פיעל מאראקא'ר הוליגאנעס, דאס זעהט איהר, זיינען שוין אנדערע ווער־טער; דא וואלט מען געוואן מעהר אפי־סעל זיך אבגעשטעלט אויפ'ן פאקט, דען בעת א שקלאף רעוואלטירט, צי־טערט און פלאטערט דער הערשער...

מערקווירדיג איז, וואס אויך אידען זיינען מיטגעשלעפט געווארען מיט'ן אלגעמיינעם שטראם: מען האט גע־מאכט א הספד נאך די דערטרונקענע אויף דער 'טיטאניק', און ווארום ניט בעקלאגען די קדושים אין מאראקא? שוין זשע איז דאס בלוט ביי מאראקא'ר אידען אזוי וואסערדיג, דאס זיי האבען קיין הספד, קיין טרעהר ניט פערדיענט? ארימע אידישע קדושים!

דר. ש. שמוקלער.

א בריעף פון רוסלאנד.

(פון אונזער קארעספאנדענט).

עס איז א שווערע פרנסה צו שרייבען בריעף וועגען דעם לעבען פון די רוסי־שע אידען. די פאקטען וועגען וועלכע מען וויל שרייבען זיינען אזעלכע טרוי־ריגע, אזעלכע פינסטערע; קיין ברע־קעל שיין, קיין ליכטיגער בלין. און עס זעהט זיך קיין פערבעסערונג. ווי אמאל אין מצרים, דערמאהנען אפטמאל די אידען אין רוסלאנד יענע אלטע, גוטע צייטען פון אלעקסאנדער דעם דריטען, די 'גאלדענע צייטען' פון פלעווען א. ד. ג. אבער דאס גוטס פון אמאל איז פער־שוואונדען און זייער געדעכעניש ווערט דערמאהנט מיט א נאכשאקלען מיט'ן קאפ. יעצט זיינען קאנסטיטוציאנעלע טעג און יאהרען, מען האט שוין דער־לעבט די דריטע דומא, מען האט שוין אין זינען די פיערטע. א גאנצער בארג מיט ביי'ע 'ספעציעלע' געזעצע ווערט אלע וואך ארויפגעוואלגערט אויף אי־דישע פלייצעס. רוסלאנד האט אראב־גענומען די האנד פון הארץ און די בושה פאר אויסלאנד האט זיך אבגע־טהאן און מען איז זיך איינפאך נוקם אויף דעם שוידערליכסטען אופן. ווען איהר לעזט דורך א פאאר וואכען דורכ־אנאנד אונזער פרעסע; ווען איהר הערט א פאאר וואכען דורכאנאנד די משפטים אין די היעגע געריכטען; ווען איהר הערט זיך איין א פאאר וואכען דורכא־נאנד אין די רעדעס פון דער דומא --- דוכט זיך אייך אז די גאנצע רוסישע רעגיערונג האט איין ארבייט: חודפ'ען די אידישע אונטערטהאנען.

פון דער קאנסטיטוציאנעלער בימה הערט מען ניט איינמאל ווי רעדנער דריקען זיך אויס 'זשיד', 'זשידי' און דער פארזיצענדער מאכט אפילו קיין בעמערקונג ניט דעם רעדנער. ניטא קיין איין געזעץ וואס זאל דורכגעפיהרט ווערען, אין וועלכען אידען זאלען ניט בעראויבט זיין פון זייער רעכט אויף אזא אדער אנדער אופן. אלע מאל ערקלערט מען אנדערע שטעדט פאר אויסער דער טשערטא און אידען ווערען ארויסגע־טריבען; אלע מאל ערקלעהרט מען אנ־דערע פראפעסיאנען פאר ניט גענוג גוט און דיעזע הונדערטע וואס בעשעפטי־גען זיך מיט דיעזער פראפעסיאן ווערען ארויסגעטריבען; ווילען אידען ערגע'ן אויפהויבען א קאפ, זאגען א ווארט, זאגט מען זיי גאנץ פשוט: 'שטום! מיר פרעגען ניט ביי זשידעס!' אויף אזא עדעלען ארט האט זיך אויסגעשפרא־כען אן אויפזעהער איבער העכערע שולען אין מאסקווא. אט האט מען לעצטער דורכגעפיהרט א געזעץ אז אין דער טשערטא (אין זעקס גובערניעס) טארען אידען זיך ניט בעט־טהיילינגען אין די זעמסטוואס, ניט אין די וואהלען. פון קריגען דארטען אן אמט איז דאך ניטא וואס צו רעדען.

און אט ווילט זיך, נעהמט מען צו ביי אידען די רעכט פון לגאטע ביי מילי־טער דיענסט, ד. ה. אז אפילו ווען על־טערען האבען נור איין זוהן וואס איז זייער שפייזער, מוז ער דאך דיענען אין מיליטער, כאטש קריסטליכע בן יחידים זיינען פריי פון דיענסט. איינינע דעפו־טאטען אין דומא האבען נאר פארגע־שלאגען אז מען זאל אידען לחלוטין ניט צונעהמען אין מיליטער דיענסט, דען זיי זיינען ניעדעריגע און שעדליכע עלעמענטען, אנשטאט דעם זאל מען בעסער ביי זיי נעהמען א געוויסען אב־צאהל.

און דאס גרעסטע, דאס שווארצעסטע און שוידערליכסטע פון אלעס --- דער עלילת דם! גאט מיינער, צי קענט איהר האבען כאטש דעם קלענסטען בעגריעף פון דאס וואס מיר קיעווער אידען לע־בען איבער! צי איז עס דען א מענשלי־כע האנד פעהיג ארויסצושרייבען? און צי קען מען זיך דען משער זיין די יסורים, די ענויים וואס די קיעווער אי־דען ליידען סיי מאראליש און סיי פהי־זיש? און היינט די סברות, די רעדעס אין דער דומא, די ארטיקלען אין די אידען פרעסערשע בלעטער! נעהמט למשל זיך חקרן'ען מיט א 'נאוואיע ווארעמיא' אז אידען האבען מורא אפילו פאר א בלוט־פינטעל אין אן איי, דער־צעהלט דער 'זנאמיא' אז ביי אידען איז אין קיין ספר אפילו מיט קיין אות ניט אנגעדייטעט וועגען פסח־בלוט, וועט קומען דער תנא פון דער רעדאקציאן, אדער וואיל קענער פון דער דומא און וועט אייך ערקלעהרען אזוי ווי ביי אי־דען זיינען פאראן ווערטער מיט עט־ליכע בעדייטונגען ווי 'חמור' ווייזן און חמור אן עזעל, 'שבת' זיצען און שבת א רוהע טאג, 'רגל' א פוס און רגל א יום טוב, לכן קען מען פון אידישע ספרים קיין ראיה ניט נעהמען. אמת טאקע --- שרייבט אזא למדן --- עס שטעהט ניט בפירוש, אבער אידען ווייסען שוין די בעדייטונג און מסתם נוצען זיי גוי'איש בלוט אין זייערע מצות אויף א דאנק אזא פערבעהאלטענע בעדייטונג.

און שטעלט זיך פאר אז דאס ארטי־קעל ווערט צוכאפט, מען ציטירט דער־פון אין יעדע שווארץ מאה'דיג בלעטיל, מען מאכט דערפון א גאנצען ווזען אין דער דומא און מיר וואהנען א טהיר איבער א טהיר מיט א גוי וואס לייענט די צייטונג; מיר האנדלען מיט א גוי וואס קויפט די צייטונג; מיר פאהרען אין איין טראמוואי מיט א גוי וואס קוויקט זיך מיט דער צייטונג און דער־ביי קוקט ער אונז אן, וויל פון אונזער פנים ארויסלייענען צי זיינען מיר טאקע רוצחים, מענשען פרעסער, קאנאבאלען.

און דאס אידישע פנים, דאס פנים פון א קיעווער אידען, ווען א גוי מיט א 'זנאמיא' אין האנד קוקט אויף איהם!...

יא, געוואן אמאל צייטען, ווען פלע־ווע, דער 'אוהב ישראל' האט געלעבט, ווען אלעקסאנדער דער דריטער האט געקעניגט און געהיט און געפיהרט דאס פאלק ישראל מיט 'חסד'. אבער יעצט?.. עס איז ניט מעגליך אלעס איבערצוזאג־בען.

מיר, ספעציעל קיעווער אידען, הא־בען געהאט דא א גרויסען פריינד, א מענשען וועמעס הארץ האט זיך צו־בראכען הערענדיג אלע מאל פון אנדע־רע רדיפות אויף אידען, וועמעס בלוט האט געקאכט און געזאטען לייענענדיג אלע מאל די נייע מסירות, פאסקווילען און לא היה ולא נברא געשיכטעס ווע־גען דעם עלילת דם. מיר האבען געהאט דעם 'אלטען' מאנדעלשטאם'ען און אויך די נחמה האט ביי אונז, אן אנדע־רער שונא, ארויסגעריסען.

קיינמאל האבען קיעווער אידען אזוי ניט געוויינט אויף א טויט פון א גרוי־סען אידען ווי אויף דעם טויט פון פרא־פעסאר מאנדעלשטאם. יעדער קיעווער איד האט געוואוסט אז דער טויט האט ביי איהם און ביי זיין קהילה אראבגע־ריסען די קרוין. פאר קיעווער אידען איז מאנדעלשטאם געווען ניט נור א גרוי־סער, אפשר דער גרעסטער, אויגען דאקטאר; ניט נור א גרויסער איד, א פיהרער, א ראש, א גדול --- פאר אונז איז ער געווען א טאטע, א מאמע, אן עלטערער ברודער. מען פלעגט זיך קו־מען קלאגען פאר איהם, זיך אויסגיסען דאס הארץ, זיך אויסוויינען. און ווי א גוטער פאטער, ווי א צערטליכע מוטער האט ער געטרייסט, דער גוטער, טהיי־ערער מאנדעלשטאם, געטרייסט, געגע־בען האפנונגען: 'די געשיכטע ווייס פון ערגערע צייטען, מיין קינד; לעזט גרע־צ'ען, מיין ליעבער פריינד; קוקט אויף צוריק. מיר'ן אויסגעלייזט ווערען פון דעם גלות אויך'... און ווען יענער איז אוועק אפשר א געטרייסטער, פלעגט דער עלטערער ברודער, דער גוטער פאטער און די צערטליכע מוטער זיך פערשליסען און דער אלטער גוטער מאנדעלשטאם האט געוויינט, געגאסען מיט טרעהרען, ער האט בעוויינט דעם בראך פון זיין פאלק. און מיט יעדער טאג איז ער עלטער געווארען און מיט יעדע וואך איז ער גרויער געווארען און --- ענדליך איז דאס גרויסע אידישע הארץ צובראכען, צושמעטערט געווא־רען. דער עלטערער ברודער, דער גו־טער טאטע, די ליעבע מאמע פון קיע־ווער אידען איז געשטארבען און ווי יתומים זיינען מיר נאכגעגאנגען נאך דעם מיטה־וואגען, ווי אמת'ע יתומים ביים קבר פון זייער פאטער...

די וועלט בעקלאגט מאנדעלשטאם'ן אויף איהר אופן און מיר, קיעווער אי־דען אויף גאר אן אנדער אופן: די וועלט וועט געפינען א ראש, א גדול און וועט זיך זיכער טרייסטען און מיר בלאנד־זשען מיט אונזערע יתומים'שע אויגען, די טרעהרען זיינען פייכט, מיר זוכען א מאנדעלשטאם'ען אין אונזער מיטע און --- איינער איז ער געווען, איין מאמע --- קיין צווייטע מאמע זעהען מיר דער־ווייל ניט...

וועגען עלילת דם, אונזער פיערטע דומא וואהל, און אנדערע געשעהעני־שען אין רוסלאנד --- אין מיינע נעק־סטע בריעף.

קיעוו, רוסלאנד.

...ערשע שמועסען.

סטודענטען שטערען די מיטינגען פון די פרויען רעכטלערינס.

(פון די צייטונגען).

דער פרוי זאל איבערגעגעבען ווערען די היילינע אויפגאבע פון קינדער ער־ציהונג.

(פון ב. גאלדשטיין'ס רעפעראט).

...ווען נאר עס קומט מיר אויס צו ...רייבען, מוז איך אנהויבען מיט א ...ון קודש ווארט. לעבען זאל יהואש. ...ווערטער־בוך האט מיר געעפענט ...אויגען. וויל איך ווייסען צי פערד איז ...קע באמת לשון זכר, געפין איך עס ...איהם אין דיקשיאנערי; וויל איך ...ען צו [illegible] איז טאקע באמת לשון [illegible] ...אויך אין ווערטער [illegible] ...יעצט אין אנפאנג [illegible] ...איצטיג שרייבעכין האבען א ...ודש ווארט, האב איך א בלעטער ...דעם ווערטער בוך און אט ...עס: ...אני לי מי לי.' [illegible] ...ין געווארט אפשר [illegible]

זיך אימיצער פונ'ם סטעף פון 'איד' דערמאהנען צו שרייבען וועגען דעם איצטיגען בונט אין ענגלאנד פון מיינע שוועסטער, צי צום גוטען אדער, ווי עס איז גיכער צום ערוואוארטען, צום בייזען. אבער קיין איינער פון אלע פען האל־דערס האט זיך ניט געפונען וואס זאל דיעזע וויכטיגע טהעמא אויסנוצען פאר אן ארטיקעל, פאר א פעליטאן, אדער כאטש פאר א ווייץ אין 'שבת אויפס'.

שעהנערס, אפילו אין די נייעס איז דערפון ניט געווען געמאלדען. און וואס איז דאס חידוש? מען איז פערנומען מיט 'וויכטיגערע' זאכען, מיט וועלטליכערע פראבלעמען: וואס פאר א ווערטה הא־בען א וועלט מיט ווייבער אקעגען איין לייבאר טעמפעל? וואס פאר א ווערטה האבען טויזענד אידענעס אקעגען איין פארלעזונג פון שאפירא'ס 'צלם'? און וואס פאר א ממשות האבען א גאנצע מדינה מיט פרויען אקעגען איין קא־רומפטירט בינטעל פאליטישענס?

און עס איז מיר דערפאר קיין וואונ־דער ניט וואס זועלען יענע אלע אי[illegible] אויסגערעכענטע זאכען [illegible] שריבען און [illegible] און [illegible]

ווען דאס וועט פערשארפט ווערען --- מעלדען אין די נייעס: הלוי, א ביטראק אדער שניאור וועט עס אפשר אויסנו־צען פאר א ווייץ און דערמיט וועט מען יוצא זיין.

און דערום האב איך אוועקגעשטעלט היינטיגס מאל די גרויפען ביים זייט פון אויוזען, די זופ האב איך אויך אב־גערוקט און גענומען א ל י י ן עפעס זאגען וועגען אונז. ווי שרייבט דער דיקשיאנערי: 'אם אין אני לי מי לי'.

מיר זעצען פענסטער, מיר מאכען גוואלדען, מיר שעהמען זיך ניט אנצו־פאטשען דעם וואס וויל אונז ניט אויס־הערען; מען שמועסט אז אין ענגלישען פארלאמענט זאל מען אנהויבען צו צו־שליסען די טהירען. מיט איין ווארט, מיר זיינען געווארען 'טעריבעל'. עס איז אזוי ווייט געקומען, אז די סטודענ־טען [illegible] האבען איבערגענומען [illegible] און שטערען די מיטינגען פון [illegible] רעכטלערינס'. זיי, די יונגע געלע־[illegible] פערדלעך, די יונגע אונגעביל־[illegible] בילדעטע ווארפען פוילע [illegible] זייערע מאמעס, מוהמעס [illegible] ערינס הייבען און צו רעדען [illegible] פרויען רעכט'. [illegible] איז לשון זכר [illegible]

דארף זיין מיט א יונגען געלעהרטען לאשיק וואס פערוואהרפט זיין מאמען מיט א פוילען עפעל בעת זי עפענט דאס מויל צו פאדערען איהר מענשלי־כע רעכט.

איך --- א פשוט ווייבעל --- דענק אפילו אז ווען א מאמע ערציהט א זוהן וואס שוין זייענדיג א סטודענט, קען ער ניט בעגרייפען אז רעכטע בעלאנגט ניט דוקא צו א מענשען מיט וואנסען --- אזא מאמע, דענק איך, איז אפשר ווערטה א פוילען עפעל.

און יונגע לייט וואס פערשטעהען צו שרייבען איבער אלערליי מינים פאלי־טיק, איבער אלערליי מינים טהעמאס און לאזען דורך אזא וויכטיגע וועלט געשעהעניש, וואס זיינען זיי ווערטה?

און ווי וואס [illegible] רבפאר דאס איז: מיט וועמען [illegible] רעדען, אפילו מיט דעם [illegible] נים פון דער צוויי־טער [illegible] אלע מודה זיין אז [illegible] זאלען האבען [illegible] טאקע ניט? [illegible] אלט שוין צייט [illegible] שוין אויך שכל [illegible] מען. אבער אויב [illegible] טא ווארום עפעס [illegible] שטימען אזעלכע מענשען וואס סמוקען, וואס טרינקען ביער, וואס נעהמען כאפער, וואס קוי־פען וואוטס, וואס מאכען לעבעדיג אין צייט פון קאמפיין לאנג טויטע בירגער? ווארום זאלען מענער שטימען נור די וואס גאלען זיך און ניט די וואס פוידע־רען זיך? ווארום דוקא די וואס טרינקען שנאפס און ניט די וואס האבען ליעב שאקאלאדקעס? ווארום דוקא די וואס טראגען שטייפע העמדער און ניט די וואס טראגען שטייפע קארסעטען?

מיט וואס זיינען די ערשטע מעהר מ ע נ ש ע ן פאר די צווייטע?

וויפיעל וועל איך איבערצעהלען דא, אין וויניפעג, מענשען מיט וואנסען וואס וועלען ניט וויסען וואס מיינט עס אזוינס שטים רעכט? וויפיעל וועל איך דא איבערצעהלען אזעלכע 'ציטיזנערס', 'מענשען' אזעלכע וואס מיינען אז ווען די 'ציטיזנער' פייפערס האבען איהם געקאסט $1.80, דארף ער דערפאר אלע יאהר נעהמען א דאלאר מיט 'סמאל טשענדזש'? איז אזא זכר (פון לשון זכר) מעג 'וואוטעווען' ער מעג און מיר --- ניט?

איך מיין: וואו איז מענשליכער יושר?

און אט די יונגע ענגלישע לאשיקעס בעגרייפען ניט, אז קיין אונטערשיעד צווישען זיי און זייערע שוועסטער איז שוין יעצט ניט פאראן. ער און זי אר־בייטען אין איין אפיס, אין איין פעק־טארי; ער און זי פאהרען בייסיקעל; ער און זי שפיעלען איין גיים; ער און זי האבען געלערענט איינע און די זעלבע סאבדזשעקטס; ער און זי זיינען אלין איינע מענשען. און אט־אט און ער ליעבט זיך איין אין איהר און ליעגט ביי איהר אונטער'ן פאנטאפעל, געהט אויס פאר איהר'ן א שמייכעל, שטארבט אוועק נאך איהרם א גוט ווארט. זי ווערט די הערשערין און טרעט איהם מיט די פיס און ער קושט דעם זוים פון קלייד.

און אט ווערט זי מוטער, און דער רעדאקטאר פון דיעזער צייטונג אין זיין רעפעראט האט געראטהען אז דוקא די מוטער זאל אנפערטרויעט זיין אזא וויכטיגע, אדער ריכטיגער, די וויכטיג־סטע אויפגאבע אין לעבען, ווי קינדער ערציהונג. דערויף איז זי א מענש, דע־רויף גיט מען איהר אזא היילינע רעכט. און צו שטימען?...

קומען די זעלבע און ווארפען מיט פוילע עפעל...

לעבען זאל יהואש. זיין דיקשיאנערי זאגט [illegible]